

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

Ad Vnum Corpus Redactus

Philosophiæ R. P. Francisci De Oviedo Madritani Societatis Iesv Sacræ
Theologiæ Professoris Tomus II

**Oviedo, Francisco de
Lugduni, M.DC.LI.**

VI. Nonnulla expediuntur de potentiis materialibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95526)

non possit; primum est verum: secundum non probro.

16 Obiicies. Sensus non potest ferri extra suum obiectum; sed obiectum ut absens non est obiectum sensus: ergo non potest in illud sensatio aliqua tendere. Resp. obiectum ut absens, & ut præsens non dicere aliquid distinctum tenens se ex parte sui, si illud *ut absens* intelligatur respectu videtis, quia obiectum per eandem præsentiam Romanam dicitur absens respectu videtis existentis Matriti, & præsens respectu videtis existentis Romæ, ac proinde ut absens, & ut præsens esse obiectum potentie visuæ, quia præsentia Romana potest videri, visâ præsentia, quâ videns est Romæ, & tunc videbitur ut præsens, & visâ aliâ præsentia, quâ videns alio actu videt se esse Matriti, & tunc ut absens videbitur, non enim videtur obiectum formaliter ut absens, vel ut præsens ex vi visionis tantum, quâ Romæ videtur, quia obiectum cum præsentia Romana indifferens est, ut sit absens, vel præsens respectu videtis, à quo videtur, quia absentia, & præsentia inter duas res distinctas desumenda est necessarii ab utriusque præsentia.

PUNCTUM V.

An sensus internus percipiat negationes.

1 SENSUM internum non percipere negationes communis sententia docet. Singularis iam in hac re Arriaga, disp. 5. sect. 5. nonnulla docuit difficilia. Asserit bruta negationes percipere per species insensatas infusas à Deo, & quod difficilius est bruta cum per foramen egredi tentat formare hoc iudicium, *ibi nihil est*, eo modo quo id pueri apprehendunt. Vtrumque impugno breviter: Species illæ negationis sine fundamento ponuntur in brutis: ergo male ponuntur. Constat antecedens ex impugnacionibus quas argumentis factis ab Arriaga ad probandum bruta percipere negationes applicabo. Secundum efficacius impugno: si brutum habet hoc iudicium *ibi nihil est*, necessarii apprehendit rationem quandam communem abstractam ab omnibus negacionibus, quia apprehendit negationes omnium colorum per modum vnius, quia ut ipse expressè fatetur non facit hanc distinctionem non est ibi album, nigrum, rubrum, &c. ergo apprehendit has negationes sine distinctione inter ipsas: ergo brutum habet cognitionem abstractivam, & facit vniuersale, eo modo quo illud efficit homo, eademque proprietate: quia homo eatenus facit vniuersale, quatenus plura apprehendit sine distinctione inter ipsa, neque aliam vnitatem tribuit naturæ, quam ut vniuersalem apprehendit, iuxta opinionem Arriagæ, quam ut veram defendimus. Consequens existimo esse legitime illatum, quod si illud degluciat Arriaga, de orare tenebitur bruta facere vniuersalia, per cognitionem procedentem à propriis obiecti speciebus: quod sic probro. Illud iudicium provenit ab speciebus negationum, quas Deus indidit brutis, ut defendit Arriaga: ergo vniuersale fit per species proprias negationum: ergo datur cognitio abstractiva procedens à propriis obiecti speciebus, quod tota negat Schola. Vltimò si animal sensationes sentit, videretque negationem lucis, posset canis videre modò negationes omnium graduum lucis, & negationes omnium colorum, quæ de facto in rerum natura existunt, quia illarum habitus videlicet gradus diversæ lucis, variiq; colores producti non fuerunt. Ad hæc, animal existens Compluti posset videre negationem lucis modò Romæ productæ, quia per productionem lucis existentis Romæ non corrumpuntur species, quas habebat de negatione eiusdem lucis: ergo poterit illam sentire, quia ut probabam puncto precedenti, præsentia vel existentia obiecti non requiritur ad sensationem, quando species impressa illius absque tali existentia valet subsistere.

2 Expendo argumenta facta ab Arriaga, ut videas absque fundamento has sensationes negationum brutis concessisse. Sic arguit: Brutum tentat egredi per foramen, vel portam muri, & non per aliam partem muri, non casu, quia via recta tendit in foramen illud: ergo percipit ibi non esse impedimentum ad egrediendum, quod percipit aliis partibus muri, quas non impedit. Probo contra Arriagam necessum non esse canem videre negationem impedimenti, ut tentet exire per partem, aut foramen muri. Cum canis tenetur cubiculo obscuro, in quo nihil videt, tentat per omnes partes illius exire, & non semel pa-

rietes frustra atterritat manibus, ut fugam capessat: ergo ut canis viâ tentet per aliquod spatium, necessum non est ipsum videre impedimenti negationem, sed sufficit impedimentum non vidisse. Ex hac doctrina solutione aperta habet argumentum Arriagæ, cui resp. canem videt murum, vel pannum pendente, viam tendere per portam, vel foramen muri, vel panni, quia per illud spatium nullum videt impedimentum, quo retrahatur à viâ, quam intendit ut perveniat ad terminum, in quem viam destinat, vel attractum obiecto, quod ibi præsentit, vel ut fugiat obiectum aliud, cuius molestem sensationem patiebatur in spatio, in quo antea erat, quem motum non ordinat per medium patientem, seu pannum, quia illius visionem deterratur.

Arguit similiter Arriaga: Vrsus cum lapidem manu caput, ut in hominem iaciat, non magnum aliquod saxum intendit apprehendere, sed parvum lapidem quem manu continere possit: ergo apprehendit convenientiam in ipsa parvitate lapidis, siue in negatione magnitudinis: ergo apprehendit negationem ipsam. Hoc argumentum eodem modo infringitur, ac præcedens, cui ex eadem doctrina resp. Vrsus convenientiam apprehendere in tanta magnitudine lapidis ut lapidem in hominem iaciat, & disconvenientiam in excessu huius magnitudinis quam agnoscit in ingenti saxo; & ita hac disconvenientia motus ingens saxum apprehendere non intendit, sed parvum lapidem, in quo possit apprehendere positivam extensionem requisitam ad id, quod intendit, & ex alio capite nihil apprehendit disconvenientiam in ipso lapide, ac proinde motus possit extensionem, & non motus excessu maioris requisitum, parvum lapidem apprehendit.

Aliud argumentum desumit Arriaga ex sensatione vmbre quo sic utitur. Canis terretur vmbra hominis: ergo sentit vmbra: ergo sensatio negationem attingit. Canem non terret tantum sensatione vmbre perspicuum esse existimo, quia si canis non sentiret vmbra talem figuram referentem, sed per aliud maius spatium diffusam, illa non terretur, in quo casu eandem negationem, quam antea, sentiret, eadem enim est negatio in spatio magno ingenti corpore lucem impediens, quæ erat, dum homo in aliqua illius parte lucem impediens, & vmbra referretur in similitudinem propriæ figuræ, quia corpus magnum lucem quam impediens homo, & rursus aliam impediens: ergo canis saltem inadæquatè terretur luce cingente negationem lucis, ratione cuius negatio illa similitudinem refert hominis, cuius dicitur vmbra.

Probavi lucem saltem inadæquatè canem deterere, modò assero terretur adæquatè luce cingente vmbra, & memoria lucis, quæ immediatè præcellat in spatio, in quo est vmbra, quando immediatè præcessit iuncta negatione sensationis, quam antea habebat circa lucem per vmbra extinctam, quæ negatio sensationis per se ad terrorem non conducit, sed est veluti occasio, ut alia sensationes possint terrorem incutiant, sicuti cum homo fecerit aliquod monstrum primò videt tunc terretur, & non postquàm illud primò vidit: & certè non ex alio capite nisi quia negatio sensationis immediatè præcessit primam temporis mensuram, in quo monstrum videt, & non immediatè præcessit subsequens tempus, in quo non deterretur monstrum visione: ergo sicuti negatio sensationis præexistentis plurimum conducit, ut hic & nunc terreatur animal monstrum visione, sic negatio sensationis circa lucem in spatio, in quo est vmbra hic, & nunc existens plurimum conducere potest, ut sensatio circa lucem intentam vmbra cingentè, & sensatio circa lucem remissam, in qua est vmbra animal deterreat: Dixi memoriam lucis immediatè existentis in spatio, in quo est vmbra, conducere ad terrorem animalis, quia ut plurimum animalia terrentur cum vmbra successivè fit ad motum corporis successivè se mouentis. Quod si animal aliquando terreatur vmbra immota, tunc talis memoriæ actus ad terrorem non conducet, sed totus erit in sensatione intensæ lucis cingentis in spatio, in quo est vmbra supposita negatione sensationis circa lucem intentam in eodem spatio vmbroso.

PUNCTUM VI.

Nonnulla expediunt de potentiis materialibus.

PRIMò inquiritur: An potentia materialis possit obiectum spirituale pertingere? Potentias materiales modò existentes

existentes non posse obiecta spiritalia sentire certum existimo, quia obiectum spirituale est extra rationem obiectivam illarum, nec ullum est fundamentum, ut his potentiis tribuamus virtutem adhuc inchoatam, & obedientialem respectu actuum tendentium in obiecta spiritalia. De aliis potentiis, quæ à Deo possunt creari, maior est difficultas, neque coniectum iri puto qui assereret posse dari virtutem aliquam materialem distinctam ab his potentiis quæ modò dantur, siue nomine *sensus*, siue alio esset appellanda, spiritalis obiecti perceptivam. Nihilominus verius existimo talem potentiam repugnare propter improprietatem, quæ est inter potentiam materialem, & obiectum spirituale, quia si semel admittatur potentia materialem posse tendere in obiectum spirituale, facilis erit transitus de obiecto naturali spiritali ad obiectum supernaturale: & rursus de obiecto supernaturale finito ad supernaturale infinitum, gradum aliquis facere tentabit, neque nova ratione, sed nova audacia indigebit paradoxos novitatum invenire, ut hæc defendat. Dicendum ergo est (ne aditus his pateat) obiectum omnis potentie materialis etiam possibilis terminus materialitatis contineri, ad quam conclusionem trahor non aliqua demonstratione coniectus, sed prudenti quadam religione in modo philosophandi, ne terminos Philosophiæ quos percutuli illi Principes præfixere absque fundamento transiliam, quos si similis religio non instabiliat, nulli delirio non patebunt, quod irridere quique poterit & forsitan nemo efficaciter impugnare. Nec in hac difficultate amplius immorandum, nihil enim in illa non vulgare dici potest. Nonnullos legi prolixè satis rem tractantes: ex quibus didici materiam hanc maiori examine dignam non esse.

2. Secundo inquiritur, an in sensibus detur error? Resp. non posse dari naturaliter, quia sensus semper percipit obiecta per proprias obiectorum species, vel per immediatum illorum concursum; species autem & obiecta semper producant sensationes tendentes in eadem obiecta, à quibus mediatur, vel immediatè est, neque mediis speciebus, quæ in conservari dependent ab obiectis, nisi ab his actu existentibus, ac proinde semper obiecta, quæ in rerum natura existunt, naturaliter repræsentant; supernaturaliter posse dari errore in sensibus constat ex dictis Punct. 4. ubi probavi sensationem posse fieri in obiectum non existentem.

3. Obiic. Per nos potest dari sensatio, quæ adhuc naturaliter non petat existentiam in obiecto: ergo illi sensationi naturaliter error contingere potest. Resp. distinguendo: Potest dari sensatio, quæ naturaliter non petat existentiam obiecti; naturaliter, nego: supernaturaliter concedo: appellant huiusmodi *naturaliter*, & *supernaturaliter*, per quos fit distinctio supra illud potest dari; ergo illi sensationi naturaliter potest error contingere; distinguo consequens ex suppositione, quod supernaturaliter existat concedo: absolute, nego, quia sensationi, quæ naturaliter esse non potest, nihil naturaliter potest contingere, supponit enim quidquid illi contingit, suam existentiam, quæ naturaliter esse nequit.

4. Obiic. Cum quis Iridem intuetur, videt colorem, qui non est; ergo illa sensatio est falsa. Resp. intuentem Iridem non videre colorem, sed lucem visione quadam quæ fundamentum præbet intellectui ut ipse decipiat, absque sensus deceptione.

5. Tertiò inquiritur: an sensibile supra sensum faciat sensationem? Negativa pars communiter traditur ex Aristotele, quem interpretor cum Scoto de corpore opaco immediatè posito supra sensum, quod videri non posse, præter experientiam, ratione probatur: obiectum ut videatur indiget luce, vel ex parte mediæ vel ex parte obiecti: sed obiectum immediatè applicatum potentie visivæ non potest esse lucidum, neque medium habet lucidum per quod videatur: ergo videri nequit. De luce & de alio corpore diaphano luce perfuso sentio videri posse etiam immediatam potentie, quia corpus illud virtutem habet ad producendam speciem impressam sui, neque ratione applicationis est impeditum, quia illam produceret in aëre immediato: ergo potiori ratione in ipsis organis potentie visivæ, quæ aptissima sunt ad illas recipiendas: potentia visiva poterit speciebus productis à luce immediata organis ipsius lucem immediatam videre. Idem dico de corpore diaphano.

6. Obiic. Sequi ex hoc potentiam visivam posse videre lumen existens in pupilla. Resp. negando sequelam, quia lux

non videtur nisi mediis speciebus, quas producit in subiecto, in quo non est. Instabis saltem videndam esse lucem existentem in ipsis tunicis, & harum colores eodem modo videndos. Resp. negando similiter hanc sequelam, quia nulla species potest pervenire ad humorem crystallinum, nisi prius fuerit transmissa per omnes membranas pertinentes ad deorganizationem potentie, ideo enim requiruntur, ut species in illis quasi defæcatæ ad ultimum organi, in quo potentia residet, aptæ ad visionis productionem perveniant: species autem obiecti existentis in aliqua membrana non possunt in eadem membrana recipi, & ita non possunt mitti ad potentiam cum aptitudine ad visionem producendam.

Obiic. Nos experimur non videre lucem immediatam oculis: ergo falsa est nostra conclusio, & contra experientiam. Resp. nos non habere talem experientiam, sed tantum experiri, non posse discerni à nobis inter lucem immediatam oculis, & aliam magis remotam; quod ex eo est, quia lux immediata, & mediata oculis eiusdem est rationis, & per modum unius obiecti continui repræsentatur, & ita non valemus inter singulas illius partes discernere.

Quartò inquiritur: an sensus lædatur vehementi sensibili? Resp. sensationem vehementis sensibilis etiam vehementem aliquando sensum, & animam recreare, ut patet in visione pulcherrimi obiecti, auditione suavisissimi concentus, & olfactione fragrantissimi electri, aliquandòque sensationibus obiectorum potentiam, seu animam maxime torqueri, & angere, ut patet in visione fœdi monstri, auditione inordinati strepitus, & sensationibus, quibus sentimus odorem foetidi cadaveris, & calorem ingentis ignis. Adde tamen his sensationibus subiectum non corrumpi, quia sunt intentionales, non physice, & non opponuntur temperamento requisito ad conservationem potentie, atque viventis; lædatur tamen aliquando sensus vehementi sensibili non per ipsas sensationes immediatè, sed quia aliquando ab ipso obiecto sensibili plures noxiæ qualitates mittuntur in sensum, per quas corrumpitur temperamentum requisitum ad illius conservationem. Aliquando lædatur, quia vehemens sensatio pluribus indiget spiritibus, ut fiat, qui calidissimi sunt, & præ multitudine illorum confluentium ad visionem efficiendam, temperamentum organi nimio illorum calore dissolvitur. Lege si placet Conimbr. lib. 2. cap. 12. q. unica.

Ultimò inquiritur: an sensus externi suas sensationes percipiant? Resp. negativè, quia non est illorum supra proprios actus reflectere, quæ tantum alias qualitates ut obiecta respiciunt; potentia visiva lucem, & colorem, & non sensationem propriam, & sic alij sensus obiecta respiciunt, quæ supra illis assignavimus.

CONTROVERSIA V.

De potentia intellectiva, & de illius actibus.

¶ G1 de potentiis materialibus, iam ad spirituales gradum facio, quarum prima est Intellectus, de quo mihi in præsentiarum sermo est instituendus.

PUNCTUM PRIMUM.

De Intellectu agentis.

In intellectu agentis designando plures errores commiserunt Ethnici Philosophi, quos leges apud Conimbr. lib. 3. de anima c. 5. q. 2. Ego de his, quæ inter Catholicos possunt in questionem cadere tantum meminero.

Intellectum agentem non distinguere à possibili, communis opinio Doctorum, qui his temporibus scripsere, tueretur, cum multis ex antiquioribus, licet non pauci ex verustis distinctionem realem inter intellectum agentem, & possibilem reperiri velint. Nos verò, qui reliquas potèntias inter se realiter non distinguimus, tenemur cum communi sententia